

Regions of geographic names ending in "-учі" and "-ану" have been regarded concerning two historical periods: (1) before 14-th c. and (2) 15-th. c. Due to lingual and extralingual factors geography of the plurative place names has much in common. Central regions of the both place names types coincide: basins of the Dnister, Western Bug, Styr and Horynya. The difference is in the split central region for the place names ending in "-учі" and the formation of the marginal area on the territory of Podillya and Polissya for the place names ending in "-ану".

Key words: plurative place names, region (area), central region, marginal area.

*Людмила Лонська
(Черкаси)*

УДК 811.161/2'373.23

НАЦІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА РЕГІОНАЛЬНОЇ АНТРОПОНІМІЇ (на матеріалі прізвицьк села Руська Поляна Черкаської області)

Чільне місце в регіональній антропоніміці посідають прізвиська, або «вуличні назви», які в певній говірці мають певну специфіку: вони визначають самосвідомість та самоідентифікацію особистості, ментальність, зумовлену історією, звичаями, традиціями та культурою регіону. Українці як нація з властивим їй почуттям гумору завжди підмічали в своїх земляках переважно негативне в зовнішності, рисах характеру, способі ведення господарства, процесах життя та праці. Усе це й знайшло відображення в неофіційних назвах осіб, якими середовище індивідуалізувало чи характеризувало людину. Влучне, дотепне народне слово часто «приклеювалося» до людини, передавалося з роду в рід, інколи втрачаючи своє первинне значення й зміст. Як свідчать матеріали живого мовлення, наші предки майже не називали своїх односельців за офіційними прізвищами. Доброзичлива насмішкватість, дотепність, відбита в прізвиських, – основні риси української ментальності. Одні носії нових найменувань спокійно ставились до витівок односельців, розуміючи, що це лише розумова забава, сміхова культура народу. Інші ж часто ображались на своє нове ім'я, особливо тоді, коли воно мало негативну назву або ж несло в собі не дуже приємну інформацію. Тому збір матеріалу щодо етимології прізвицьк в певній говірці є справою складною та надто делікатною й вимагає від дослідника врахування морально-етичних норм, пов'язаних зі специфікою таких найменувань. Водночас вивчення прізвицьк в живому мовленні є вдячним матеріалом як для вивчення антропонімії загалом, так і для збереження історії власного народу, його культури, звичаїв, традицій. Сприйняття такого символічного знака, як прізвисько, за словами Н. М. Федотової, «активізує у свідомості комунікаторів однієї культури певні архетипні образи, що закріплені на нейролінгвістичному рівні у клішованих структурах, крізь призму яких сприймається кожне нове явище освоюваної дійсності» [11, с. 3].

Тому вивчення регіональних прізвицьк було й залишається актуальним у сучасній лінгвістиці, оскільки вони є не лише певним інформаційним кодом окремої особи, а й несуть у собі інформацію про відповідну епоху, створюють культурний портрет нації. Саме за неофіційними назвами людей можна досліджувати мовні, культурні та історичні процеси в житті українського народу. Дослідження прізвицьк у різних регіонах дасть різні результати, що зумовлено конкретною антропонімічною ситуацією в певному соціальному колі.

Історичні аспекти прізвицьк свого часу вивчали такі вчені: І. Д. Сухомлин, М. Л. Худаш, П. П. Чучка, Л. Т. Масенко та інші [10; 12; 14; 6]. Етнолінгвістичні засади таких назв досліджували І. Огієнко, Г. С. Лозко, В. І. Наулко [8; 3; 7]. У наш час розпочато роботу щодо вивчення прізвицьк окремих регіонів. Так, О. Марочкіна досліджує відапелятивні прізвиська, що лежать в основі прізвищ Розточчя [5]. Дослідниця аналізує назви, мотивовані назвами звірів, птахів, риб, комах, й виокремлює лексико-семантичні групи слів із названими твірними основами. Прізвиська Нижньої Наддніпряниці досліджує В. А. Чабаненко [13]. Учений виокремлює параметричні прізвиська, мотивовані словами різних лексико-семантичних груп (спорудами, горами, частинами тіла, рослинами, тваринами, їжею тощо), і

називає способи творення таких назв: лексико-семантичний, структурно-морфологічної транспозиції, морфологічний, морфолого-синтаксичний та фонетико-асоціативний. Значну увагу мовознавець приділяє й лексичним особливостям прізвиськ з основою на позначення висоти. На думку вченого, вона може передаватися сленговими лексемами, коренями з інших мов, словами з місцевих говірок.

Когнітивну прагматику творення сучасних прізвиськ Луганщини дослідила Н. М. Федотова, яка зазначає, що прізвиська є не тільки «ідентифікаційними знаками людини, які вирізняють її з кола інших, а й такими, що компресують у собі мотиваційний текст, який передуює появі неофіційного найменування людини, тобто можуть бути пояснені, інтерпретовані в процесі мовлення як розгорнутий текст» [11]. Такі інноваційні підходи до вивчення прізвиськ заперечує В. Лучик, зазначаючи, «те, що дослідниця називає текстом прізвиська, насправді є розгорнутою внутрішньою формою, а термін «текст» – це комунікативна одиниця мови, що складається з лінійно розташованої сукупності речень, тому не варто ускладнювати його зайвими конотаціями [4, с. 145].

Прізвиська Одещини досліджує Г. В. Сенік. Вона називає семантичні групи прізвиськ відповідного регіону, виокремлює способи їхнього творення. Дослідниця вважає, що один і той самий апелятив залежно від актуалізації певної семи лягає в основу творення прізвиськ різних тематичних груп [9].

Прізвиська Середньої Наддніпрянщини, зокрема Черкащини, не були об'єктом окремого висвітлення. Тому за об'єкт дослідження взято прізвиська жителів села Руська Поляна Черкаського району Черкаської області. Село розташоване на лісовій рівнині між Дніпром й Ірдинським болотом, яке було найдавнішим руслом Дніпрової протоки, за вісім кілометрів від обласного центру – міста Черкаси. Найбільш раннє свідчення про Руську Поляну міститься в «Люстраціях (описах) володінь Речі Посполитої воєводства Київського, Подільського і Вроцлавського» 1622 року. Офіційна дата заснування села – 1633 рік. Простягається вздовж лісу на тринадцять кілометрів. За народними переказами, село має таку назву через те, що на території сучасного села був суцільний ліс, козаки по Дніпру тікали від переслідувань і ховалися в цих лісах. Вони вирубували поляни, на яких і оселялися, оскільки Україна мала іншу назву – Русь, то й галявину назвали Руською (вважай українською). У радянських джерелах подано іншу етимологію топоніма (про неї читайте в «Історії міст і сіл УРСР»).

Мета статті – здійснити класифікацію прізвиськ досліджуваної говірки з врахуванням їхніх національних особливостей.

Етнокультурну специфіку прізвиськ Руської Поляни становлять родові, або родинні, або сімейні, прізвиська. Вони належать до найдавніших способів ідентифікації особи, властиві цілій родині й охоплюють щонайменше два або більше поколінь однієї родини, відомі переважно на вулиці, кутку, оскільки населення села більше 9 тисяч осіб, тому особи з інших частин села можуть не знати людину ні за офіційним прізвищем, ні за неофіційною назвою. Граматичною особливістю таких найменувань є вживання їх переважно у множині, тоді ці назви можуть лягти в основу номінації вулиці (неофіційної назви), напр.: *Клочки (вулиця Клоківська), Петрусі (Петрусівська), Зозулі (Зозулівська)*. Сьогодні втрачається розмовна назва вулиць, оскільки більшість людей-носіїв інформації вже померла. Вивчення етимології, мотивації таких найменувань часто є складним процесом, що зумовлено тим, що хоч ці назви сьогодні й залишилися функціонувати, проте не завжди представник роду – носій прізвиська – може пояснити походження цієї назви. Досліджуючи прізвиська, жителям села було поставлено запитання: «Чому на вас так говорять?» Відповідь була такою: «Так казали на мого батька (матір, діда, бабу)». Інколи носії родинного прізвиська вигадують етимологію, пов'язуючи її з апелятивною назвою.

У межах сімейно-родових прізвиськ було виокремлено такі групи:

- 1) відантропонімічні;
- 2) відапелятивні.

У межах відантропонімічних існують такі різновиди:

1. Прізвиська, утворені від власного імені батька чи діда: *Хомчики* (батько Хома), *Віхтарі* (батько Віктор), *Петрусі*, *Петрики*, *Павлики*, *Панасики* (батько Петро, Павло, Панас), *Юхимчикові* або *Юхимцеві*, *Оврамці*, *Григоренки* (так називають дітей, батька яких звали Юхим Кирилович, Оврам, Григорій), *Семенчуки* (предок Семен),

2. Прізвиська, утворені від прізвища одного із предків, оскільки в родині офіційна назва не збережена: *Лебеді*, *Дацьки* (у селі жителів з таким прізвищем немає).

3. Прізвиська, утворені від прізвища, у якому відбулася трансформація суфікса: *Ковальчуки* (офіційне Коваленко, носіїв офіційного прізвища Ковальчук у селі не існує), *Нишпарі* (від Нишпарчук), *Луці* (від Луценко), *Перевальчуки* (від Перевала).

Відапелятивні прізвиська можуть позначати осіб за національністю: *Грузіни* (батько грузин), *Каці* (батько росіянин), за соціальним станом: *Панчуки*, *Бідневичі*, за етнічною належністю: *Ляхи* (носії цього прізвиська мали офіційне прізвище з суфіксом -ськ: Фіалковські), за родом занять, діяльності, професією: *Колісники*, *Поштарі*; за зовнішністю: *Ковбасюки* (товсті, неохайні), *Дони* (повні, здорові люди), *Пишняки* (красиві); за внутрішніми якостями: *Щури* (противні, недобррозичливі); за способом проживання: *Кулички*, *Пунзі* (пияки). Є в селі й оніми, мотивація яких є непрозорою: *Бігуни*, *Сисуни*, *Замелюхи*, *Посягуни*, *Щунії*, *Топчії*.

Крім сімейно-родинних прізвиськ, нами виокремлено особисто-індивідуальні – найменування, властиві окремій людині. У селі вони давалися кожному за іменем або прізвищем чоловіка, батька, матері, діда, баби, чи цю назву давали самі батьки своїй дитині, або ж ця назва закріплювалася за молодою людиною в шкільному чи юнацькому віці. Вони, як правило, однопокоління, рідко передаються в спадок.

Семантика цих прізвиськ різноманітна. Найбільшу групу становлять прізвиська, що характеризують людину за зовнішністю та внутрішніми рисами. В основі номінації зовнішності людини лежать семи: 'розмір', 'зріст', 'вага', 'вигляд обличчя', 'колір волосся': Повних, товстих людей найменовано назвами – похідними від апелятивів, що мають національний колорит: це, як правило, назви українських страв, предметів побуту, персонажів українських народних казок тощо: *Перепічка*, *Бодня*, *Колобок*, *Ковбасюк*, *Ковбасючка*. У процесі дослідження не помічено причинно-наслідкового зв'язку між повнотою людини та її працелюбністю. Повні люди не завжди ліниві. Повнота в розумних межах може бути ознакою здорової, сильної людини. Метафоричні перенесення форми, розміру предмета, частин тіла людини, тварини переносяться на людину – носія прізвиська: *Бомбочка*, *Булочка*, *Морда*, *Кабан*. Національний колорит має й прізвисько *Бориц* з апелятивною основою на позначення української страви.

Красивих молодих людей прозвали *Молдаванчик*, *Яблучко*, *Коржик*. Зовнішній вигляд людини представлено такими одиницями: *Картощица* (ніс нагадує картоплину), *Невмита* (брудна жінка, бідно й неохайно одягається), *Капчоний* (був завжди брудний через п'ятику), *Монгол*, *Якут*, *Циган* (зовні люди схожі на представників цих народів), *Горила* (дуже великий чоловік), *Длинний*, *Карандаш* (високі чоловіки, належать до двох родин), *Лунашка* (низький, опецькуватий чоловік), *Лимон* (худий хлопець, у якого довге витягнуте обличчя, що за формою нагадує лимон), *Білий* (сивий чоловік похилого віку, хоч за родинним прізвиськом він *Клок*). *Белій* (чоловік середнього віку зі світлим волоссям, офіційне прізвище *Швед*), *Рижий* (*Рижя*) (таке прізвисько в селі мають представники двох родин з різними офіційними прізвищами: *Хряпак* і *Шевченко*, у яких руде волосся), *Чорна* (смуглява жінка з чорним, як смола, волоссям), *Чума* (некрасивий чоловік з темним волоссям), *Грязюка* (чоловік з чорним волоссям), *Малий* і *Ма'ла* (носії з різних родин), *Чолочка* (жінка, коротко стрижена).

Іноли в прізвиську поєднано дві семи. Так, назва *Чорт* має сему 'колір волосся' і 'поведінка'.

У прізвиськах відбито й заробітчаний спосіб життя. Так, онім *Чалдон* закріпився за чоловіком, який із заробітків через Дніпро перечалював на правий берег, в Руську Поляну, на постійне місце проживання.

Український народ підмічав у своїх земляках й те, як вони одягалися. За манерою одягатися виокремлено такі прізвиська: *Солдатка* (родинне – *Колісничка*, замолоду жінка одягалася в чоловічий військовий одяг, завжди ходила у військових штанях, оскільки це був повоєнний період, проте навіть у складних життєвих ситуаціях сільська українська жінка носила переважно жіноче вбрання, тому за названою манерою до жінки «приклеїлося» відповідне прізвисько. *Плетеною* назвали приїжджу до села стару жінку, яка ходила у всьому в'язаному, навіть головний убір був різнокольоровий в'язаний. На кутку люди не знали її прізвища та імені. *Куфайкою* названо жінку, яка пила й завжди в холодний період ходила у фуфайці.

Не залишилися поза увагою українців і фізичні вади людини, які завжди вважалися відхиленням від норм. На думку Н. Д. Арутюнової, «фіксація відхилень і патологічних властивостей дуже ефективно служить цілям ідентифікації об'єктів, виділення їх з класу, подібних до них» [1, с. 11]. У говірці села засвідчено такі прізвиськові назви на позначення вад: *Безрука* (родинним прізвиськом жінки до трагічного випадку, який стався в колгоспі й у результаті якого вона позбулася руки, було *Товарячиха*), *Сліпенька* (мати жінки-носія назви була сліпою), *Кривенька* (жінка з вадами ноги), *Горбата* (жінка з вадами хребта), *Больненька*, *Дурненька* (жінка, з якої у війну познущалися фашисти, стала не сповна розуму), *Карнаухий* (чоловік з вадами вуха: закручене й дуже велике, працював конюхом), *Зуб* (чоловік з великими зубами й заячою губою), *Жаба* (чоловік з великими булькатими очима), *Носата* (дівчина з великим носом). Викликає сміх антропонім *Безносий*, який дістався носієві, у якого великий ніс. Він виник на основі внутрішньої, або прихованої, антонімії.

Популярність у певний час персонажа художнього фільму чи літературного твору знайшла своє відображення в неофіційних назвах. Через схожість з певним літературним персонажем, героєм фільму виникли такі прізвиська: *Нікулін*, *Тьоркін*, *Штірліц*. Назву *Рембо* жінка отримала через те, що була дуже товстою й біла свого чоловіка, коли той не слухав її; *Радістка Кет* – молодую жінку була дуже допитливою, відому інформацію про людину вона швидко передавала знайомим; *Фантамас* – учитель фізики, був повністю лисий, за характером – строгий, його дуже боялися учні.

Манера говоріння, особливо його вади, що певною мірою відбито в прізвиськах, свідчать про таку рису характеру українця, як спостережливість, акцентуація уваги переважно на негативному.: *Кокотя*, *Дудунька* (заїкуваті в молодому віці люди), *Шам* (чоловік, який у шкільному віці не вимовляв *es*, замість нього говорив *ша*: не *сам*, а *шам*).

Окремі носії порізвиськ самі давали собі назву. Так, хлопець, будучи напідпитку, на запитання про його ім'я відповідав: «Я Гріша», хоч офіційно хлопець звався Сергій. Тому й у зрілому віці чоловіка прозивають *Грішею*. Інший юнак любив часто говорити: «Я завжди молодий», за що отримав прізвисько *Молодий*. Ця назва закріпилася й за його синами. Хлопця, який у дитинстві говорив, що він хитрий та розумний, так і прозвали: *Хитрий та Розумний*. Насправді цими рисами хлопець не відзначався. Назву *Тиба* отримала жінка від свого чоловіка за те, що часто говорила йому: «*Ти би зробив те то й те*». Про чоловікові глузування жінка навіть не здогадується, однак сусіди про це знають. Мовчазного чоловіка назвали *Німцем* (від слова «німий»), прізвисько *Шановний* дісталось держчиновнику, улюбленим і часто вживаним словом у якого була відповідна апелятивна назва.

Трапляються в селі прізвиська, що характеризують людину за місцем проживання: *Бугрова* (жінка проживала на горбі), *Польовичка* (на полі).

На внутрішні якості людини вказують такі назви: *Культурний* (чемний, вихований чоловік, охайно одягається), *Капер* (носії цього прізвиська вирізнялися задиракуватим характером: капер (нім. *Kaper*, фр. *corsaire*, англ. *privateer*) – приватні особи, які з дозволу влади держави, що воює, використовують озброєне судно (назване капером) з метою захопити купецькі кораблі ворога).

Українці як нація з власною гідністю завжди протиставляли «своє» й «чуже». Тому приїжджі з інших регіонів люди, якщо вони не пристосовувались до того способу ведення господарства, яке властиве корінним жителям, отримували прізвиська: так, вихідців із

західних регіонів країни називають *Бендера*, *Бендерка*, *Бендериха* (ці назви належать трьом різним родини), представників інших областей названо *Полтавка*, *Полтав'чиха*. Прізвиська *Грузин*, *Білорус* отримали вихідці з відповідних країн. По-різному ставилися жителі села до росіян. Помічено таку тенденцію: якщо вихідець з Росії позитивно зарекомендував себе перед сусідами, то його називали або за офіційною назвою, або лексемою, що не містить негативного змісту, наприклад, *Валя Руськая* (приємна, порядна, вихована й дуже охайна й працелюбна жінка, яка, живучи тривалий час в Україні, не говорить українською з тих міркувань, що вимова її буде лише засмічувати мову). Росіян, які виокремлюються якоюсь негативною рисою, названо *Кацан* (п'яниця), *Кацанка* (жінка, яка торгує горілкою), *Кацанура* (противний, жадний чоловік).

Негативно ставилися українці й до чоловіків, які любити погуляти. Так, ласих до чужих жінок чоловіків названо *Бабії*. Прізвисько існує кілька поколінь. Помічали жителі села й людей, що вирізнялися своєю поведінкою з-поміж інших. Так виникло прізвисько *Муха* (проворна дівчина).

За особливу відзнаку – звання Героя Соціалістичної Праці – жінка отримала прізвисько *Геройша*.

Прізвиська присвоювались і людям, які володіти певним об'єктом, що вирізняв їх з-поміж інших. Так, хлопця, який у 80-і роки мав мотоцикл марки «Чизета», прозвали *Чизою* (*Чизою*), а дівчину, з якою він зустрічався, – *Чизихою*. Ці прізвиська закріпилися за цими людьми й до цього часу.

Національний колорит мають прізвиська з апелятивною основою на позначення українських страв: *Бориц*, *Вергуни*, *Ковбасючка*, *Сюрпа*. Так, наприклад, останнє мотивоване апелятивом *сюрпа – страва з м'ясом з кістками*. Жінку з цим прізвищем називали так, тому що вона готувала страви на усіляких заходах у селі: весіллях, похоронах, толоках, хрестинах.

Своєрідну специфіку має прізвисько *Бунчук*, утворене, ймовірно, від апелятива *бунчук*, – слово турецького походження, був у турків замість прапора. З турецької слово перейшло в польську, від поляків звичай носіння бунчука перейшов до українських козаків, де його носили перед гетьманом та запорозькими отаманами. Гетьман мав кілька бунчуків. Очевидно, предки – носії цього прізвиська – належали до козацького роду.

Не залишилися поза увагою українців і прізвиська, мотивовані національним одягом, напр.: *Кожушко*, *Гуньки*. Останню назву можемо тлумачити через апелятив *гуня* – «заст. Верхня одяга з домотканого грубого, перев. нефарбованого, сукна» [с. 202].

Національний колорит має й онім *Бардалиха*. Сьогодні втрачена мотивація цього прізвиська, воно має непрозору семантику, хоч узагальнено його можна пов'язати з відповідним апелятивом.: *'барда*– «тесак, тесло, сокира» і *бар'да* – «відходи виробництва на спиртових заводах, що використовуються для годівлі худоби» [2, с. 36]. Не відома мотивація й прізвиська *Марваха*, яке належить кільком поколінням жителів села.

Часті випадки, коли в одній родині чоловік є носієм одного прізвиська, а дружина іншого: він *Геря* (товстий), а вона *Гебуха* (знала багато чого про гриби).

Рід занять людини, їхня професія знайшли відображення в таких прізвиських: *'Поштар* (очевидно, хтось із предків родини був листоношею), *Головиха* (жінка працювала головою сільради), *Малярчук* (син маляра), *Байцун* (від *бойцун* – «боєць» або «бойкий», вказує на рід занять предка: воїн, солдат; «ловкий, розторопний, кмітливий»). Не завжди прізвисько, однозвучне з апелятивом, мотивоване родом діяльності особи. Існують випадки, коли неофіційна назва є усіченою формою прізвища, наприклад, *Паламар*←*Паламаренко*, *Столяр*←*Столяренко*, *Шева*←*Шевченко*, *Крава*←*Кравченко*, *Гончар*←*Гончаренко*, *Дячок*←*Дячков*.

Окремі жителі села мають екзотичні прізвища. Так, онім *Ламбада* закріпився за чоловіком, який в молодості, будучи дуже товстим, любив танцювати ламбаду. Про зв'язок українців з іншими народами свідчать такі прізвиська: *Джексон*, *Діксон*.

Обсяг статті не дає змоги описати словотвірні особливості й усі семантичні групи прізвиस्क села, що може становити перспективу подальшого вивчення, однак проведене

дослідження вказує на специфіку асоціативного мислення представників черкаського регіону, більшість прізвиськ жителів села мотивовані апелюваннями з національним колоритом. Специфіка прізвиськ відображена у звичаях, традиціях українського народу, у манері говорити, одягатися, поведінці, способі існування й господарювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н. Д. Аномалия и язык (к проблеме языковой картины мира) / Н. Д. Арутюнова // Вопросы языкознания. – 1987. – № 3. – С. 3–19.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.
3. Лозко Г. С. Українське народознавство / Г. С. Лозко. – К. : Зодіак-ЕКО, 1995. – 368 с.
4. Лучик В. Про нові напрями української ономастики / В. Лучик // Філологічні дослідження // Режим доступу : www.ekmair.ukma.kiev.ua/bit
5. Марочкіна О. Відапеллятивні імена та пізніші індивідуальні прізвиська в основах прізвищ Розточчя / О. Марочкіна // Режим доступу : litmisto.org.ua/?p=7805.
6. Масенко Л.Т. Українські імена і прізвища / Л. Т. Масенко. – К. : Знання, 1990. – 48 с.
7. Наулко В. І. Культура і побут населення України / В. І Наулко. – К. : Либідь, 1993. – 288 с.
8. Огієнко І. Дохристиянські вірування українського народу / І. Огієнко. – К. : Наукова думка, 1992. – 421 с.
9. Сенік Г. В. Прізвиська Одещини / Г. В. Сенік // Записки з ономастики : зб. наук. праць. – Вип. 12. – Одеса : Астропринт, 2009 – С. 20–30.
10. Сухомлин І. Д. Питання антропоніміки в українській мові / І. Д. Сухомлин. – Дніпропетровськ, 1975. – 100 с.
11. Федотова Н. М. Сучасні прізвиська Луганщини: когнітивна прагматика творення тексту оніма / Н. М. Федотова : дис. канд. філол. наук спец.: 10.02.01 – українська мова. – К., 2008. – 18 с.
12. Худаш М. Л. З історії української антропонімії / М. Л. Худаш. – К. : Наукова думка, 1977. – 236 с.
13. Чабаненко В. А. Прізвиська Нижньої Наддніпрянщини : Словник / В. А. Чабаненко. – Запоріжжя : Запорізький національний університет. – Вип. 5, 2005. – 493 с.
14. Чучка П. Слов'янські особові імена українців: історико-етимологічний словник / П. Чучка. – Ужгород : Ліра, 2011. – 428 с.

У статті проаналізовано регіональні прізвиська як відображення ментальності українського народу; виокремлено родинно-сімейні та індивідуально-особисті оніми; досліджено відапеллятивні назви, мотивовані національно маркованими компонентами.

Ключові слова: прізвисько, онім, відапеллятивні назви, родинно-сімейні прізвиська, індивідуально-особисті прізвиська, національна специфіка прізвиськ.

The article analyzed the regional nicknames as a reflection of the mentality of the Ukrainian people; singled family and individual personal onymes; investigated appellative names motivated by nationally marked components.

Key words: nickname, onym, appellative names, family nicknames, individual and personal nicknames, national specific features of nicknames.

Тетяна Мислива
(Київ)

УДК 811.161.2'373

СЕМАНТИКО-СТИЛІСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АНТРОПОНІМІВ У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ

Літературно-художня ономастика (ЛХО) як окрема галузь ономастики виокремилася у другій пол. ХХ ст. Зокрема стилістичні функції онімів у мові художніх творів досліджували Л. Белей, Н. Васильєва, І. Дегтярьова, Ю. Карпенко, Н. Фролов; співвідношення ономастикону поетичного та реального, системність поетичної ономастики та її роль у художньому тексті – С. Зінін, В. Михайлов, Г. Силаєва, О. Фоякова; поетику власних імен – Л. Андрієва, Е. Магазаник, В. Кухаренко, А. Фомін, Л. Щетинін; процеси номінації – Г. Бичик, М. Голомідова, В. Калинкін, М. Карпенко, М. Рут, А. Суперанська та ін.